

УДК 341.131

Сергій Вікторович СЛІНЬКО,

доктор юридичних наук, професор,

професор кафедри кримінального процесу, криміналістики, експертології

Харківського національного університету внутрішніх справ

ORCID:[http:// orcid.org/0000-0002-2182-1436](http://orcid.org/0000-0002-2182-1436)

КРИМІНАЛЬНА ДЕЛІНКВЕНТНІСТЬ ЯК ОБ'ЄКТ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Мета тез полягає у визначенні поняття соціального явища кримінальної делінквентності. Виходячи з комплексного підходу до даної проблеми, на основі застосування окремих положень психології, соціології, кримінології, кримінального права і процесу, криміналістики дається аналіз причин і умов існування кримінальної делінквентності як соціального юридичного феномену. На підставі теоретичного обґрунтування структурних елементів кримінальної делінквентності визначається її сутність, що поєднує юридичні феномени злочину, кримінального правопорушення та кримінального проступку. Визначити теоретичні і практичні елементи кримінальної делінквентності, які надають основні аспекти боротьби зі злочинністю у державі, допомагають забезпечити правопорядок у суспільстві, надають підстави захисту особи від кримінальних проявів.

Новизна включає теоретичні положення фундаментальних наук, перш за все, кримінального циклу, які використовуються для розкриття суті кримінальної делінквентності. На підставі чинного кримінального, процесуального законодавства, яке має за мету боротьбу з кримінальними деліктами визначається, що держава, її правоохоронні органи, суспільство повинно забезпечити захист особи, охорону прав, свобод та законних інтересів всіх учасників кримінального провадження, відносно яких було вчинено кримінальний злочин, кримінальне правопорушення, кримінальний проступок. Пропонується поєднати важливі структурні елементи кримінально протиправного явища у єдину правове визначення, яку встановити у формі делінквентності.

Теоретичне обґрунтування загальних положень можна визначити на підставі наукових підходів, які встановлені в кримінальному праві та процесі.

До наук кримінального циклу, що безпосередньо займаються проблемами кримінальної делінквентності та впливу на неї, відносяться криминологія, кримінальне право, кримінальний процес, кримінально-виконавче право та криминологіка. Необхідно вказати, що значна роль в науках кримінального циклу належить криминології. Вона являє собою комплексну науку про закономірності кримінальної делінквентності у її конкретних проявах, викриває особливості даного соціального юридичного явища, вказує на фактори, причини, умови, що породжують та обумовлюють кримінальну делінквентність. Її призначення полягає у аналізі окремої категорії кримінальних правопорушень, злочинів, кримінальних проступків, а також визначення форм, методів, методики нормативного та соціального впливу з метою контролю за визначеними негативними явищами

На підставі розподілу юридичних наук на фундаментальні і прикладні, доцільно виділити окремі галузі автономних циклів. До кримінального циклу на підставі якого розкриваються проблемами кримінальної делінквентності відноситься кримінальне право та процес, криминологіка, криминологія та ін. Криминологія є наука про закономірності кримінальної делінквентності у конкретних проявах, причинах та умовах, що породжують кримінальну делінквентність.

Результати криминологічних досліджень надають умови для законодавця щодо диференціації кримінальної процесуальної форми досудового розслідування та судового розгляду злочину, кримінальних правопорушень, та кримінальних проступків.

На характер і якість засобів обмеження кримінальної делінквентності істотно впливають консолідуючі наукові теорії, тобто теорії що формуються в зонах перетину предметів двох і більше наук, але вони самі не є науками. До таких теорій відносяться юридична психологія, юридична конфліктологія, загальна теорія прав людини, теорія доказів і

деякі інші. Ці теорії, в період свого становлення, були визначені як «територія» конкурентної боротьби декількох наук.

Наприклад, теорія доказів була предметом дослідження з боку кримінального процесу та криміналістики. Вчені постійно вели наукові дебати щодо належності даних теоретичних положень до предмету тільки «своїї» науки. По мірі визначення єдиної термінології наукового предмету вчені прийшли до порозуміння необхідності спільної розробки теоретичних положень галузевих наук. Під час міждисциплінарних наукових дискусій окремі теорії права, процесу, криміналістики набувають інтегративну сутність та об'єднуються у єдиний комплекс.

По мірі більш поглибленого наукового осмислення предмета згаданих теорій приходить розуміння необхідності спільної їх розробки представниками конкуруючих спочатку наук. В ході міждисциплінарних наукових досліджень ці теорії набувають інтегративну сутність і об'єднують науки автономного циклу в єдиний комплекс.

Визначення предмета кожної юридичної науки кримінального циклу дозволяє сформувати досить повне розуміння кримінальної делінквентності, як специфічної людської діяльності та атрибуту суспільства. Зміст, якість засобів обмеження кримінальної делінквентності істотно впливає на консолідуючі наукові теорії, на такі, що формуються в зонах перехрестя предметів двох або більшої кількості наук, але вони самі не є науками. До таких теорій відносяться юридична психологія, конфліктологія, загальна теорія прав людини та ін. Теоретичний підхід до визначення даних наукових положень, в період свого становлення, являє собою «територію» конкурентної боротьби декількох наук.

Висновок. Кримінальна делінквентність являє собою єдиний об'єкт наук кримінального циклу, предметом кожної з яких є окрема сторона цього феномена. Найбільш перспективними представляються міждисциплінарні дослідження з метою формулювання інтеграційних (консолідуючих) теорій, що дозволяють не тільки зрозуміти і пояснити кримінальну делінквентність як атрибут соціального життя, а визначити шляхи найбільш ефективного впливу на неї з метою обмеження і скорочення до соціально прийнятних меж.